

किटकशास्त्र विभाग, डॉ.पं.दे.कृ.वि.अकोला-४४४ १०४ पिक संरक्षण सल्ला (१५ ते ३१ऑक्टो.१२)

कपाशी :

- **पांढरी माशी:** कपाशीवर पांढ-या माशांचा मोठया प्रमाणावर प्रादुर्भाव दिसुन येत असुन सर्वेक्षणाअंती सरासरी ८-१० प्रौढ माशी किंवा २० पिल्ले प्रती पान आढळुन आल्यास नियंत्रणासाठी निंबोळी तेल ५० मि.ली. + १० ग्रॅम डिटर्जंट पावडर किंवा मिथाईल डेमेटॉन २५ टक्के प्रवाही ४० मिली किंवा डायमिथोएट ३० टक्के प्रवाही ३३ मिली. किंवा मोनोकोटोफॉस ३६ टक्के प्रवाही २८ मि.ली. किंवा ट्रायझोफॉस ४० टक्के प्रवाही २० मि.ली. किंवा अॅसीफेट ७५ टक्के पा.मि.भुकटी २० ग्रॅम किंवा फेन्प्रोपॅथ्रीन २५ टक्के प्रवाही १० मि.ली. १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.पाने काळसर पडली असल्यास फवारणीमधे कॉपर २५ ग्रॅम घ्यावे. त्यापुर्वी नत्र खताचा अवास्तव वापर टाळावा. पिक दाटू देवू नये. कपाशीवर सिंथेटिक पायरेथ्राईड किटकनाशकांचा वापर करू नये. पिवळे चिकट सापळे १२ते१५ हेक्टरी याप्रमाणे पिकात अर्धा ते एक फुट उंचीवर लावावे.
- **तूडतूडे :** कपाशीवर तूडतूड्यांचा सुध्दा प्रादुर्भाव असुन आर्थिक नुकसानीची संकेत पातळी गाठतांच अॅसीटामीप्रीड २० टक्के ४ ग्रॅम किंवा अॅसीफेट ७५ टक्के, १५ ग्रॅम किंवा थायोमथोक्झाम २५ टक्के दानेदार ४ ग्रॅम १० लिटर पाण्यात घेऊन फवारणी करावी.
- **बोंड अळया :** बोंड अळयाने नुकसानीची संकेत पातळी गाठतांच (सरासरी पाच टक्के प्रादुर्भाव किंवा एक बोंड अळी प्रती झाड) कोणत्याही एका किटकनाशकाची १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.स्पीनोसॅड ४५ टक्के प्रवाही - २.५ मि.ली., व्किनॉलफॉस २५ टक्के प्रवाही - २० मि.लि., कार्बारील ५० टक्के पा.मि. भुकटी - ४० ग्रॅम, मोनाकोटोफॉस ३६ टक्के प्रवाही - १७ मि.लि., सायपरमेशीन २५ टक्के प्रवाही ३.० मि.लि., सायपरमेशीन १० टक्के प्रवाही ७.५ मि.लि.,डेक्यामेशीन २.८ टक्के प्रवाही ९.० मि.लि., फेन व्हलरेट २० टक्के प्रवाही ६.० मि.लि.
- **गुलाबी बोंड अळी :** या अळीच्या नियंत्रणासाठी थायोडिकार्ब ७५ टक्के पावडर २० ग्रॅम १० लिटर पाण्यात घेऊन फवारणी करावी.

तुर :

- **शेंगा पोखरणा-या अळया :** तुरीवरील शेंगा पोखरणा-या अळयांचा (घाटेअळी, पिसारी पतंग व शेंगे माशी) नियंत्रणासाठी शेतकरी बंधुंनी पिक कळी अवस्थेत आल्यापासुन अनुक्रमे १५ दिवसाचे अंतराने खालील किटकनाशकांच्या १० लीटर पाण्यात मिसळून. अॅझाडिरेक्टिन १०००० पीपीएम १० मिली, ईमामेक्टीन बेंझोएट ५ टक्के दानेदार ३ ग्रॅम व ट्रायझोफॉस ३५ टक्के डेल्टामेशीन १ टक्का २५ मिली. फवारणी केल्यावर ८ - १० दिवस शेंगा तोंडू नयेत.

हरभरा :

- **गोनोसेफॅलम भुंग्यांचा** प्रादुर्भाव रोपाअवस्थेत आढळून येतो. प्रौढ भुंगे जमिनीमध्ये राहुन बियाण्यांचा अंकुर खातात तसेच रोपाचा जमिनी लगत खोडाचा भाग कुरतडतात. या किडीला ग्रामीन भागात “ काळी म्हैस ” म्हणतात. अळया दाणे पोखरतात. त्यामुळे दाण्याची उगवण होत नाही. ऑक्टोबर

महिण्यात जोराचा पाऊस आल्यास या किडीचा प्रादुर्भाव कमी होतो. पुर्ण नकुजलेल्या शेणखताचा शेतात वापर केल्यास या भुंग्याचा प्रादुर्भाव वाढतो तरी शेतकरी बुध्नी सतर्क राहून वेळीच उपाय योजना कराव्यात.

- ज्या शेतात दर वर्षी गोनोसेफॅलम भुंग्यांचा प्रादुर्भाव आढळून येतो तेथे पेरणीच्या वेळेस फोरेट १० टक्के दाणेदार हेक्टरी १० किलो किंवा क्विनॉलफॉस १.५ टक्के भुकटी हेक्टरी २० किलो या प्रमाणात जमिनीत टाकावी तर प्रादुर्भावग्रस्त रोपावर क्लोरोपायरीफॉस २० टक्के प्रवाही २५ मि.ली., प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून मुळे व खोडाजवळ फवारणी करावी.
- **हरभर-यावरील घाटे अळीच्या** व्यवस्थापनासाठी पीक ५० टक्के फुलो-यात असतांना डेल्टामेथीन १ टक्का प्रवाही + टायझोफॉस ३५ टक्के प्रवाही या मिश्र किटकनाशकांची २५ मिली १० लिटर पाण्यात मिसळून पहिली फवारणी करावी व त्यानंतर १५ दिवसांनी इमामेक्टीन बेंझोयेट ५ टक्के ३ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून दुसरी फवारणी करावी.

संत्रा फळातील रस शोषक करणा-या पतंगाचे व्यवस्थापन :

- प्रकाश सापळ्यांचा उपयोग करावा.
- विषारी आमीषांचा वापर करावा. त्यासाठी १० लिटर पाण्यात १००० ग्रॅम गुळ आणि १०० मि.लि. मॅलथिऑन (०.५ टक्के) किंवा इतर किटक नाशक (०.५ टक्के) मिसळून आमीषांचे द्रावण तयार करावे. साधारण २५० मि.लि. द्रावण मोठे तोंड असलेल्या डब्यात टाकून ते झाडावर अधून मधून ठिक ठिकाणी दर १० झाडामागे १ याप्रमाणे टांगावेत. त्यासाठी रिकाम्या झालेल्या किटक नाशकांच्या डब्याचा वापर करता येईल.
- संत्रा बगीच्याच्या नजिकच्या परिसरातील या किडीच्या अळीचे पूरक खाद्य वनस्पती जसे गुळवेल, वासनवेल किंवा तत्सम तणे यांचा नायनाट करावा. खाली पडलेले फळे नियमित वेचून खडयात पुरून टाकावीत.
- रात्री ७.०० वाजताचे दरम्यान ओलसर कचरा अधून मधून जाळून बागेत धूर करावा.परंतू यामुळे झाडांना इजा होणार नाही याची काळजी घ्यावी.

धान :

धान पिकावर गाद माशी, पाने गुंडाळणारी अळी, खोड किडा, तपकिरी व पांढ-यापाठीचे तुडतुडे व लष्करी अळीचा प्रादुर्भाव दिसून येत असूनया किडींचे नियमित सर्वेक्षण करावे.

- **गादमाशी** चे ५ टक्के प्रादुर्भावग्रस्त चंदेरी पोंगे दिसताच १० टक्के फोरेट १०किलो किंवा क्विनॉलफॉस ५ टक्के १५ किलो प्रति हेक्टरी बांधीमध्ये ७ ते १० इंच पाणी असतांना टाकावे.
- **खोड किडीने** आर्थिक नुकसानीची पातळी गाठताच (५ टक्के सुकलेले फुटवे किंवा ५ टक्के गाभेमर प्रति चौ.मी.) फेनिट्रोथिऑन ५० टक्के प्रवाही १६ मि.ली किंवा क्विनॉलफॉस २५ टक्के ३२ मि.ली १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

- **पाने गुंडाळणारी अळी** च्या नियंत्रणासाठी मॅलाथिऑन ५० टक्के प्रवाही २० मि.ली. किंवा फेनिट्रोथिऑन ५० टक्के प्रवाही १० मि.ली. किंवा मोनोक्रोफॉस ३६ टक्के , १४.० मिली १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी व
- **तपकिरी तुडतुडे व पांढ-यापाठीचे तुडतुड्यांच्या** नियंत्रणासाठी आर्थिक नुकसानीची संकेत पातळी गाठतांच (प्रति चुड ५ ते १० तुडतुडे) उपलब्धतेनुसार मेटॅरायझीयम अनिसोप्ली हे जैविके २.५ कि./ हे. या प्रमाणात शेतातील पाणी काढल्यानंतर टाकावीत. अथवा मॅलाथिऑन ५० टक्के प्रवाही २० मि.लि किंवा फेनिट्रोथिऑन ५० टक्के प्रवाही १० मि.लि. प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
- **धानावर लष्करी अळीचा** प्रादुर्भाव दिसून येत असून आर्थिक नुकसानीची पातळी नुकसानीची पातळी गाठताच (४ ते ५ अळ्या प्रति चौ.मी.) मिथील पॅराथीऑन भुकटी २ टक्के २० किलो/हे. किंवा सायपरमेशीन १० टक्के प्रवाही ६.० मि.ली. किंवा मोनोक्रोफॉस ३६ टक्के , १४.० मिली, किंवा क्लोरोपायरीफॉस २० ईसी, ५०.० मिली, १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. त्यापुर्वी शेतांचे बांध स्वच्छ ठेवावे. जमिनीवर दिसणाऱ्या अळ्या, गोळा करून नष्ट कराव्या. धानाच्या बांधीत पाणी साठवून ठेवावे.पिकावरून दोर किंवा झाडाच्या फांद्या आडव्या फिरवून लष्करी अळ्या पाडाव्यात. बेडकांचे संवर्धन करावे.

जवस :

- जवसावरील गादमाशीच्या व्यवस्थापनासाठी कळी अवस्थेपासून सुरुवात करून १५ दिवसाच्या अंतराने अॅझाडिरेक्टिन ३०० पीपीएम ५ मिली किंवा अॅसीटॅमिप्रिड २० एसपी (०.००४ टक्के) ०.२ ग्रॅम प्रति लिटर किंवा इमिडॅक्लोप्रिड १७.८ एसएल (०.००४ टक्के) ०.२५ ग्रॅम प्रति लिटर पाण्यात मिसळून दोन फवारण्या कराव्यात.

या किटकनाशकांची मात्रा साध्या पंपासाठी असून पावर पंपासाठी किटकनाशकाची मात्रा तीन पट करावी.

विभाग प्रमुख

किटकशास्त्र विभाग

डॉ.पे.दे.कृ.वि., अकोला.